וכל מאמינים

א וועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן
דורך בני אמונים

מאוצרות אמונים

פערל ווערטער איבער אמן און תפילה אין די פרשה

די 'קדושים' באהאלטן זייער עבודה

"כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה'" (טז ג)

שבת אינדערפריה ביים דאווענען זאגט מען: "בפי ישרים תתרומם, ובשפתי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל". הרה"ק **רבי ישראל פון רוזשין** זיע"א טייטש, דא זענען דערמאנט פיר מדריגות אין עבודת ה', איינס העכער פון צווייטן:

'בפי ישרים' - די 'ישרים' דאווענען מיט א פולן מויל און באהאלטן נישט זייער מעלה, **'ובשפתי צדיקים'** - די 'צדיקים' זענען מער באהאלטן פון זיי, און זייער עבודת התפילה דערקענט זיך נאר אין זייערע ליפן, **'ובלשון חסידים'** - די 'חסידים' באהאלטן זיך מער און די תפילה דערקענט זיך נאר אין זייער צינג, **'ובקרב קדושים'** - די מערסטע באהאלטן איז די מדריגה פון די 'קדושים' וואס זייער עבודה איז נאר בפנימיות אין זיי, און דערקענט זיך נישט אינדרויסן.

מיט דעם האט **רבי ישראל דוב גילערנטער** דער יאשניצער רב געטייטש וואס קרח האט גע'טענה'עט אויף משה: די אמת איז "כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים", און די סיבה פארוואס עס דערקענט זיך נישט, ווייל: "וּבְתוֹכָם ה'" - זיי דינען דעם אייבערשטן בפנימיות אין די בחי' פון קדושים, ווען אינדרויסן דערקענט זיך נישט.

'פנינים יקרים' [פון ר"ש ניימאן] ויראַ; 'רביד הזהב'

לויטן אויפשטיין

"בֹּקֶר וְיֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ" (טז ה)

דער ווינער רב **רבי עזריאל יהודה לעבאוויטש** האט געזאגט:

"בֹּקֶר, וְיֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ" - לויט וואס דער מענטש איז זיך מתגבר אויפשטיין פריה, קען מען זען ווי שטארק ער איז דבוק אין הקדוש ברוך הוא און אין די הייליגע תורה.

'חיים שיש בהם' אבות א' עמ' טו

'מנחה' נוצט אויך פאר די רשעים

"אַל תֵּפֶן אֶל מִנְחָתָם" (טז טו)

פארוואס האט משה דערמאנט דווקא 'מנחתם' און נישט 'קרבנם'?

זאגט רבי ר' יהונתן אייבשיץ:

א בהמה וואס מ'איז מקריב פאר א קרבן ווערט נישט אנגענומען לרצון נאר אויב דער מקריב איז ראוי, אבער א מנחה וואס דער ארימאן ברענגט ווייל ער האט נישט די מעגליכקייט ברענגען א בהמה, ווערט יא אנגענומען אויך אויב דער ארימאן איז נישט ראוי צו דעם, ווייל ער איז עס מקריב מיט א לב נשבר, אזוי ווי עס שטייט (תהילים נא יט): "זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה". ווענן דעם ווען קרח האט זיך געקריגט

יחוד ה' האלט אפ פון א מגיפה

"וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה נֶעֱצָרָה" (יז טו)

דער רב פון תוניס **רבי יוסף גַּאדְג'** שרייבט:

ווען עס האט אנגעטראפן א עפידעמיע אין מיין שטאט, אין יאר תר"י, האב איך גע'דרש'נט פאר די בני הקהילה און איך האב געזאגט, אז די יחוד פון די צוויי שמות הקדושים - הוי"ה און אדנ"י - ביים דאווענען, קען אפשטעלן די עפידעמיע. דאס איז אויך מרומז אין דעם נוסח פון 'תחנון' וואס מ'זאגט מאנטאג און דאנערשטאג: "והסר ממנו מכת המות" - די ראשי תיבות זענען גימטריה צ"א, אזוי ווי די גימטריה פון די שמות הוי"ה און אדנ"י. מיטן אייבערשטנ'ס הילף, ווען מ'האט אזוי געטון האט זיך די מגיפה אפגעשטעלט.

און די חז"ל זאגן אונז (זוהר פנחס רכט א) אז מיר זענען מייחד די שמות בשעת'ן ענטפערן 'אמן' וואס איז בגימטריה די 91 אזוי ווי די צוויי שמות הק'. און ערקלערן אז ווענן דעם זאגן די חכמים (ברכות נג א) "גדול העונה אמן יותר מהמברך", ווייל דער מברך דערמאנט נאר איין שם, שם 'הוי"ה', דאקעגן דער וואס ענטפערט אמן איז מייחד די צוויי שמות הק' צוזאמען.

הגש"פ 'פי המדבר' [ליוורנו תרי"ד] ד"ה הללו את ה'

מיט משה, האט משה נישט געדארפט דאווענען נאר אויף די 'מנחה' וואס געווענליך ווערט עס אנגענומען אפילו פון רשעים, אבער א 'קרבן' ווערט זיכער נישט אנגענומען.

עס איז כדי צו אנצייכענען, זאגט רבי ר' יהונתן, די מעלה איז נישט נאר ביי א קרבן מנחה, נאר אויך די תפילה וואס ווערט אנגערופן אויף איר נאמען ווערט אנגענומען אויך פון א רשע. ווייל די חז"ל זאגן (שבת פט ב) אז לעתיד לבוא וועט דער אייבערשטער זאגן פאר די אבות הק': די אידן האבן געזינדיגט. אברהם און יעקב וועלן זאגן: "ימחו על קדושת שמך", און נאר יצחק וועט דאווענען אויף זיי. דעריבער נאר די תפילה וואס ער האט מתקן געווען (ברכות כו ב) קען מכפר זיין אויך אויף זינדיגע. און אזוי זאגן חז"ל (ברכות ו ב): "לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שהרי אליהו [וואס האט געדאוונט אויף די רשעים פון זיין דור] לא נענה אלא בתפלת המנחה".

'תפארת יהונתן'

די תפילה פון משה האט אויפגעטון 'מחצה'

"אַל תֵּפֶן אֶל מִנְחָתָם" (טז טו)

דער **אר"י** הקדוש האט מגלה געווען אז די נשמות פון דתן ואבירם זענען מיט יארן שפעטער מגולגל געווארן אין די צוויי קוהען וואס מ'האט זיי מקריב געווען אויפן הר הכרמל ביי די געשיכטע פון אליהו און די נביאי הבעל; דער נשמה פון דתן - אין די קוה פון אליהו, און די נשמה פון אבירם וואס האט זיך מער פארזינדיגט - אין די קוה פון די נביאי הבעל.

לייגט צו דער בעל **'שבט הלוי'**:

טראץ וואס מן השמים האט מען באשטימט אז זייערע נשמות זאלן מגולגל ווערן אין די קועהן מתקן זיין זייער זינד, פון דעסוועגן, אזוי ווי חכמים זאגן (דב"ר ח א): "תפילה עושה מחצה", האט די תפילה פון משה געהאלפן: "אל תפן אל מנחתם", מיט דעם אז נאר די נשמה פון דתן האט געהאט א תיקון בשלימות, ווען דער קוה וואס אין אים איז ער מגולגל געווארן האט מען מקריב אויף די מזבח פון ה' (מלכים א' יח לו), אבער די נשמה פון אבירם וואס איז מגולגל געווארן אין די קוה פון די נביאי הבעל האט נישט געהאט א תיקון בשלימות.

'ספר הליקוטים'; 'פרדס יוסף החדש'

דער גאנצער ציבור זאל באשטייערן

"לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי" (טז טו)

"לא חמורו של אחד מהם נטלתי" (רש"י)

דער **'מגן אברהם'** (קנד כג) ברענגט אין נאמען פון ספר חסידים (סי' תקג): "איינער האט געבויעט א שול, און אנדערע מענטשן האבן געוואלט זיך באטייליגן מיט די אויסגאבן, און ער האט נישט געוואלט - כדי עס זאל בלייבן א נאמען פאר אים און זיינע קינדער, אבער ליידער, זיין פאמיליע איז פארניכטעט געווארן".

שרייבט דער **'חתם סופר'** אז דער ענין איז מרומז אין אונזער פסוק: "לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי" - איך האב זיך נישט באנוצט מיט א אייזל פון "אֶחָד מֵהֶם", אבער אויב וואלט עס געווען פון ציבור וואלט איך עס יא גענומען זיי מזכה זיין.

'חתם סופר החדש'

פון וואו האט אליהו געוואוסט אז ער קען מחיה מתים זיין

"וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ..." (טז ל)

רבי שמחה בונים מפשיסחא זאגט:

פון אט די מעשה האט אליהו הנביא גע'דרש'נט א 'קל-וחומר' אז ער האט א כח דאווענען צו השי"ת זאל ענדערן די טבע, און צוריק געבן א רוח חיים פאר דער זון פון די צרפתית וואס איז געשטארבן (מלכים א' יז כא-כב), כאטש ביז דעמאלטס איז אזאנס נישט געהערט געווארן; ווייל אויב די תפילה פון משה האט אויפגעטון צו מאכן פארלירן קרח ועדתו פון דער וועלט ווען זיי זענען לעבעדיג, אקעגן די דרך הטבע וואס א מענטש שטארבט ווען זיינע יארן ענדיגן זיך, איז דאך זיכער אז זיין תפילה וועט אויפטון אויפלעבן דעם טויטן, ווייל "מדה טובה מרובה ממדת פורענות" (סוטה יא א).

'קול שמחה'

תענה אמונים

געדאנקען לויט די סדר פון דאווענען

די ברכה 'אשר יצר' - 'רופא כל בשר' (ג)

נקבים נקבים חלולים חלולים

אזוי ווערט דער פסוק: "כי גדול אתה ועושה נפלאות" (תהלים פו י) אויסגעטייטש אין מדרש (ב"ר א ג), "אמר רבי תנחום: הנוד הזה אם יהיה בו נקב כחוד של מחט, כל רוחו יוצא ממנו, והאדם עשוי מחילים מחילים, נקבים נקבים ואין רוחו יוצא ממנו, מי יעשה כן? 'אתה אלוקים לבדך'" (שם).

ווען מיר ווילן שילדערן די טיפקייט פון די חכמה וואס ליגט אין די גלידער פון קערפער, וועלן מיר עס קאנצענטרירן מיטן דערמאנען אז זיי זענען באשאפן געווארן אויף אזא וועג פון "נקבים נקבים חלולים חלולים". אין די שילדערונג ווערט אריינגערעכנט די אלע גלידער אזוי ווי עס איז ערקלערט אין די ווערטער פון די מפרשים:

אין קערפער פון מענטש זענען דא אסאך לעכער וואס דארפן זיין צוליב פארשידענע צוועקן; אין קאפ זענען דא צוויי לעכער וואו דארט זענען די אויגן וואס דורך זיי זעהט ער אלעס ארום זיך. אראפציר פון די אויגן זענען דא די נאז-לעכער וואס דורך זיי קענען מיר אטעמען, שמעקן און ארויסגעבן די איבריגע פייכטקייט פון די קערפער. אונטער זיי איז די מויל וואס איז געווידמעט אויף עסן און רעדן, און אין די מויל איז דא די לאך פון די 'בית הבליעה' וואס פירט אראפ די עסן צו די מאגן און די 'קנה' צו אטעמען וואס דורך דעם ציט דער מענטש אריין לופט אין זיינע לונגען און די ווערטער קומען ארויס פון זיין גארגל. אזוי איז אונזער קערפער וואס איז פול מיט לעכער, באשאפן געווארן מיט חכמה און פארשטאנד, כדי מ'זאל האבן פון זיי דאס בעסטע נוצן.

אזוי אויך איז דער קערפער פון מענטש געבויעט פון אסאך הוילקייטן, אזוי ווי די הוילקייט פון די קאפ וואו דארט געפונט זיך דער מח, די הוילקייט פון די מויל וואו דארט זענען די צונג און ציינער, די הוילקייט פון די הארץ וואו דורך דעם ווערט די בלוט צושפרייט אין אלע גלידער, די הוילקייט פון די מאגן וואו דארט ווערט די עסן צומאלן און די הוילקייט פון די לונגען וואו די לופט ווערט געפילטערט, א.א.וו.

אויסער די הוילקייטן וואס זענען באקאנט, שרייבט דער טור (או"ח ו) אז די ווערטער 'חלולים חלולים' זענען בגימטריה צוויי הונדערט מיט אכט און פערציג אקעגן אלע גלידער פון קערפער. און דער גר"א ('אמרי נעם' ברכות ס ב) ערקלערט וויבאלד "עס איז נישטא א גליד וואס האט נישט אין זיך א הוילקייט, אפילו די האר האבן אויך אין זיך א הוילקייט", קומט אויס אז אין דעם לשון דאנקען מיר אויף די בריאה פון אלע גלידער צוזאמען.

גלוי וידוע לפני כסא כבודך

אין די פארזעצונג פון די ברכה רופן מיר אויס אז נאר פאר הקב"ה איז "גלוי וידוע" ווי טיף איז די חכמה וואס מיט דעם איז אונזער קערפער באשאפן געווארן, אויף דעם בעסטן און שענסטן וועג.

און טאקע אזוי, אסאך פון די מפרשים שטעלן זיך פארוואס האט מען אויסדערוועלט לויבן דוקא מיט די לשון: "גלוי וידוע **לפני כסא כבודך**", און נישט מיט די געווענליכע לשון: 'לפניך'?

אין 'ספר המנהגות' (אנהויב ספר ד"ה ונהגו) ערקלערט רבינו אשר מלוניל אז די לשון לערנט אונז אז בעפאר דער מענטש איז באשאפן געווארן, האט דער אייבערשטער באשלאסן באשאפן דעם מענטש אויף דעם וועג פון "נקבים... חלולים...", כדי דורך דעם זאל דער מענטש פארשטיין זיין נידריגקייט אקעגן די כסא הכבוד, און זיך אונטערטעניגן צו השי"ת און זיך נישט גרויס האלטן.

נאך האט דער גר"א ערקלערט, אז די חכמים האבן מתקן געווען דער לשון כדי צו באטאנען אנדערשט פון די וואס האלטן אז עס פאסט נישט פאר הקב"ה משגיח זיין אויף די נידריגע באשעפענישן, ווענן דעם האט מען אויסגעשטעלט אין די ברכה אזא געוואלדיגע לשון: דיר צו לערנען, אז אפילו פון אזא דערהויבענע פלאץ, וואס די מלאכים האבן נישט קיין השגה אין דעם - די כסא הכבוד, פון דארט קוקט דער אייבערשטער אויף דעם נידעריגסטן טייל פון דער וועלט, ווייל עס איז נישטא א זאך וואס קען עקזיסטירן אן זיין השגחה ('אמרי נעם' ברכות ס ב).

רבי יעקב דוב מארמארשטיין שליט"א דער פרעזידענט פון 'בני אמונים' איז מאיר א ספעציעלע הארה אין דעם ענין: באלד אין די ערשטע מינוטן פון דעם נייעם טאג, אין אנהויב די ברכות השחר ברענגען מיר ארויס די ספעציעלע קשר וואס איז דא צווישן אונז און הקב"ה. א קשר וואס ווערט ארויסגעברענגט דורך יעדער גליד עקסטער אז דער באשעפער וואס זיצט אויף 'כסא כבודך' איז משגיח אויף זיי אין יעדע מינוט.

די געבעט וואס איז מרומז אין די ברכה

געווענליך, ביי לענגערע ברכות, האבן די מסדרי התפילה אויך אריינגעשטעלט א בקשה וואס האט א שייכות צו די אינהאלט פון די ברכה, אבער ביי די ברכה, וואס מ'לויבט אויפן יסוד פון לעבן פון א מענטש, לייגן מיר נישט צו קיין שום בקשה, פארוואס?

רבי שמשון פינקוס האט דאס ערקלערט אויף א וואונדערליכן אופן:

א טאטע וואס הערט זיין זון זאגט אויף א געוויסע זאך אז זיין לעבן איז נישט קיין לעבן אן דעם, דארף דען דער זון לאזן הערן פאר זיין פאטער א אפענע געבעט אויף דעם? דער פאטער וועט זיכער זיך צו איילן נאכגעבן זיין געבעט נאך בעפאר ער וועט בעטן! אויך דא, נאכן זאגן די ווערטער וואס מיט דעם ענדיגט מען די ברכה - "גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם **אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ אֲפִילוּ שָׁעָה אֶחָת**", דארף מען נישט בעטן ('נפש שמשון' - סידור התפילה עמ' סה).

מכתבי אמונים

בריוון פון אונזערע געטרייע לייענער

לכ' די רעדאקציע 'וכל מאמינים'

יעצט האבן מיר געלערנט אין גמרא לויט דעם סדר פון 'דף היומי' (שבת צז א) אז אידן ווערן אנגערופן "מאמינים בני מאמינים". פארוואס? "מאמינים", אזוי ווי עס שטייט (שמות ד לא): "**ויאמן** העם", און "בני מאמינים" ווייל עס שטייט אויף אברהם אבינו (בראשית טו ו): "**והאמן** בה'". האב איך זיך דערמאנט א ווארט וואס איך האב אמאל געזען אין ספר 'בית אברהם' (פרשת לך לך) פון הגאון רבי אברהם יוסף קרייזזווירטה הי"ד, דער פאטער פון אנטווערפענער רב הגאון רבי חיים זצ"ל: פארוואס ביי אברהם שטייט "והאמן" א לשון 'הפעיל' וואס מיינט געמאכט טון, און נישט 'ויאמן', אז ער האט געגלייבט, אזוי ווי עס שטייט ביי די אידן? נאר ווען אברהם האט געענטפערט 'אמן' אויף די ברכה פון השי"ת: "כה יהיה זרעך", האט ער דורך דעם איינגעווארצלט אין די קומענדיגע דורות דעם חיוב פון ענטפערן אמן, און האט איינגעפלאנצט די אמונה אין די הערצער פון זיינע קינדער ווייטער, אז זיי ווערן אנגערופן "מאמינים בני מאמינים".

מיט גרויס שעצונג
י.ש.ג - בית שמש

מעשה אמונים

א וועכנטליכע ערציילונג
אויף אמן און תפילה

'פארשפעטיגט נאר פינף מינוט...'

די פאלגנדע געשיכטע האט דערציילט הגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל, ראש ישיבת 'אור אלחנן', וואס האט עס געהערט פון די בעל המעשה, א רב אין א געוויסע קהילה אין חוץ לארץ.

די ווייזער'ס אויף די זייגער האבן געוויזן אויף צוויי אזייגער פארטאג'ס ווען די טעלעפאון האט זיך צוקלינגען אין הויז פון מיכאל. אין א אויסנאם פאל, איז מיכאל שוין אין יענע שעה געווען פארזינקען אין זיין שלאף, דערנאך וואס פאריגע נאכט האט ער באשלאסן גיין שלאפן אין א פריערדיגע שעה פון זיין שטייגער. א פערטל נאך איינס ביינאכט איז ער שוין געגאנגען זיך צולייגן ווען ער רעכנט צו שלאפן פינף מיט א האלב שעה'ן.

א פערטל פאר זיבן האט ער געדארפט זיין 'אויף די פוס', אזוי ווי זיין שטייגער יעדן טאג, זיך אנטון שנעל און זיך יאגן צו זיין אויטא וואס איז אונטער זיין הויז, און פון דארט זיך איילן אין שול אריין, צו זיין קביעות'דיגן מנין ווי ער דאווענט יעדן טאג - די מנין וואס הייבט אן דאווענען זיבן אזייגער, און יעצט האלט מען שוין ביי 'ברוך שאמר'.

מיכאל געדענקט נאך אז ווען ער איז געווען גאר א יונגער יונגערמאן האט ער זייער מקפיד געווען צו זיין ביים דאווענען פון אנהויב, ווען ער איז שוין אנגעטון מיט טלית און תפילין, נאכן זאגן די ברכות השחר און קרבנות. אבער אין לויף פון די יארן און די טרדות זענען געוואקסן, איז זיין הנהגה אפגעשוואכט געווארן ביז ער איז אנגעקומען צו דעם יעצטיגן אויפפירונג.

מיכאל האט אליינ'ס נישט פארשטאנען וויאזוי קען די זאך פאסירן. אלץ מוצלח'דיגער ביזנעסמאן וואס פארמאגט א גלונגענע מעבל-פאבריק, וואס האט שטענדיג אכטונג געגעבן אויף 'צייט'. 'צייט איז צייט' - האט ער שטענדיג רעאגירט פאר די קליענטן וואס האבן אנגעקלאפט אויף די טירן פון זיין געשעפט פארן עס עפענען אדער נאכן עס פארשפארן. דאס האט אבער נישט צוגעברענגט אז די קליענטן זאלן אויפהערן קומען צו זיין געשעפט, פארקערט, דאס האט צוגעגעבן צו די גוטע נאמען וואס די געשעפט האט פאמאגט אז די באשטעלונגען ווערן שטענדיג אנקומען אין די באשטימטע צייט, אזוי ווי די סלאגאן וואס מיכאל האט באשלאסן ארויף שטעלן אויף די לאגא פון זיין געשעפט: "מעבל אין צייט און אויף אסאך צייט".

אבער, ווען עס האט זיך געהאנדלט איבער דאווענען איז מיכאל געווען איבערראשט פון זיך אליינ'ס. ער האט נישט געוואוסט ווען און וויאזוי איז געווארן ביי אים די טויש, אבער אזוי איז געווען, שטענדיג האט ער זיך געטראפן אריינקומען מיט א איילעניש אין שול ווען דער חזן האט אויסגעלאזט 'ברוך שאמר' אדער אינמיטן 'פסוקי דזמרה' ווען צוליב דעם איז ער געצווינגען געווען אריבערהיפן אויף געוויסע שטיקלעך כדי צו קענען אניאגן דעם שליח ציבור און די מנין.

פאר די וואס האבן אים געטון אויפמערקן האט ער געענטפערט טרוקענערהייט: "וואס זאל איך טון, איך בין מיד! אז מ'גייט שלאפן שפעט - שטייט מען אויף שפעט...", אבער אין זיין הארץ האט ער גוט געוואוסט אז זיין תירוץ איז גארנישט מיט נישט, כל זמן ער פירט זיך אזוי טאג טעגליך.

ממש לעצטנ'ס איז צו אים צוגעקומען דער רב פון שול, הרב בערגשטיין, און אים געגעבן א קלאפ אויף זיין אקסל מיט א פריינדשאפט און זיך נאכגעפרעגט וואס ער טוט א.א.וו., נאכדעם האט ער אים איידעלערהייט אויפמערקזאם געמאכט אז זיינע טעגליכע שפעטיגונגען ברענגט צו א שוואכקייט צווישן אלע מתפללים, און ווייל ער איז א קעריזמאטיקער פערזענליכקייט, אנשטאט ער זאל ציעהן די מתפללים צו קומען פריה, האט ער זיי מיטגעשלעפט זיי זאלן אויך שפעטיגן און נאכלאזן.

"דו שטרענגסט דיך אן קומען יעדן טאג צום דאווענען מיט א קביעות, פארוואס זאלסטו זיך נישט נאך אביסל אנשטרענגען צו קומען אין צייט?!" - האט דער רב געזאגט די באמערקונג באהאלטן אין א קאמפלימענט, "א מענטש ווי דיר, וועט זיכער ציעהן די אנדערע מתפללים זאלן קומען פריה אזוי ווי דו..." - האט ער צוגעלייגט.

די ווערטער זענען אריין אין די טיפעניש פון זיין הארץ, און טראץ זיי זענען געזאגט געווארן איידעלערהייט, און ער האט אויך פארשטאנען די וויכטיגקייט פון דעם, אנשטאט ער זאל עס אננעמען באהבה האט ער באשלאסן עס אפווארפן מיט שטאלץ: "פון וואס רעדט מען? בלויז פון עטליכע מינוטן שפעטיגן? נו, דער עיקר איז אז איך קום...".

דער רב האט אים פרובירט ערקלערן אז עס איז דא 'אנקומען' און עס איז דא 'אנקומען'... דער אונטערשייד צווישן קומען אין צייט צום דאווענען, צי קומען עטליכע מינוט שפעטער, איז געוואלדיג. אויב טוט מען רעספעקטירן דעם אייבערשטן וואס האט געמאכט רוהן זיין הייליגן נאמען אין די שולן, שפעטיגט מען נישט! אבער מיכאל האט נישט געוואלט הערן, ווי געזאגט, ער האט גוט געוואוסט ווי ריכטיג זענען די רייד, אבער זיין שטאלץ, און אפשר זיין פויעלקייט, האבן צוגעברענגט עס זיי אפווארפן.

לאמיר צוריק גיין צו די יעצטיגע געשעהניש: צוויי אזייגער ביינאכט, האט מיכאל זיך אויפגעכאפט פון זיין קורצע שלאף, הערנדיג די קלינג פון זיין סעלפאון וואס איז געווען נאנט צו זיין בעט. ער האט זיך געאיילט וואשן זיינע הענט און אויפהייבן, שוין אין די סקונדע וואס ער האט צוגעלייגט די סעלפאון נאנט צו זיין אויער האט ער פארשטאנען אז עפעס איז נישט אין ארדענונג.

פון די אנדערע זייט האט זיך געהערט די דערשראקענע שטימע פון איליה, דער נאכט-וועכטער פון די פאבריק, וואס האט זיך געבעטן ער זאל שנעל קומען אין פאבריק. "איך האב שוין באשטעלט די 'פייער-לעשער'", האט איליה אנגעיאגט זאגן בעפאר ער האט אראפ געלייגט דעם טעלעפאון.

מיכאל האט גענומען די שליסלעך און זיך געאיילט צו זיין אויטא, פונדערווייטנ'ס האט ער שוין געשמעקט די פייער-גערוך, די פאבריק וואס ער האט אויפגעבויעט מיט זיינע צען פינגער'ס אין לויף פון די לעצטע פופצן יאר, האט יעצט געפלאקערט.

מיכאל האט געקוקט צו די רויעך-וואלקענעס, די פייער וואס ווי עס זעט אויס האט שוין פארברענט דעם גרויסן זאל, האט יעצט אנגעהויבן אפברענען די ריזן סטארידזש וואס איז געווען פול מיט האלצערנע מעבל וואס נארוואס יעצט פארענדיגט געווארן שטייענדיג גרייט צו פארקויפן פאר די געשעפטן.

עס איז נאך געווען וואס צו ראטעווען און מיכאל וואס איז געשטאנען מאכטלאז האט נישט פארשטאנען פארוואס די 'פייער-לעשער' זענען נאכנישט געקומען, לויט זיין רעכענונג איז שוין אדורך פופצן מינוט פון ווען מ'האט זיי גערופן, די סטאנציע איז גאנץ נאנט, און וואס האלט זיי אפ פון קומען?!

ער האט שנעל געקליגען צו די סטאנציע, און א פארשלאפענע שטימע האט אויפגעהויבן, נאך עטליכע קלינגען, "אהה, דו ביזסט דער פון די מעבל? וואיי, אונז זעמיר שוין ביי דיר...", מיכאל האט נישט געגלייבט, דער מענטש איז פשוט איינגעשלאפן, פונקט אין די קריטישע מינוט.

פינף מינוט זענען אדורך, און פון די עק גאס האט ער געזען דער ערשטער פון די שיירא פייער-לעשער'ס קומט אן, די פייער-לעשער'ס, געניטע אין זייער פאך, זענען באלד אריינגעלאפן אין דעם ברענענדיגן פאבריק, די ריזיגע פייער איז אויסגעלאשן געווארן נאך עטליכע מינוט, אבער פאר מיכאל איז עס שוין געווען שפעט. צו שפעט.

די סטארידזט, מיט די גאנצע אינהאלט, איז פארברענט געווארן, און די ביסל סחורה וואס איז איבערגעבליבן, איז געווען אנגעזאפט מיט שווארצע וואסער, נישט צום נוצן.

"אויב וואלטן ענק געקומען צייטליך וואלטן ענק געקענט ראטעווען די סטארידזט" - האט זיך געהערט די ווערטער פון די צובראכענע שטימע פון מיכאל, אין די שמועס מיט די פייער-לעשער'ס, נאך די שווערע געשעהניש. אבער זיי האבן געענטפערט טרוקענערהייט: "א פארשפעטיגונג פון עטליכע מינוט איז נישט א פארשפעטיגונג לויט די געזעץ, אבי מיר זענען אנגעקומען...".

מיכאל איז שטיל געשוויגן, די טענה איז אים באקאנט געווען, און האט באשלאסן שווייגן.

די ווייטאג איז געווען גרויס, די שאדן איז געווען אומגעהויער, מיכאל האט נישט פארמאכט א אויג יענע גאנצע נאכט. אינדערפריה, צען מינוט פאר זיבן איז ער שוין געשטאנען אויף זיין פלאץ אין שול, ווען ער איז אנגעטון מיט טלית און תפילין, גרייט אנהייבן דאווענען.

די פייער האט אים געלערנט א ווייטאגליכע לעקציע וואס ער וועט נישט פארגעסן, דער גרויסער אונטערשייד פון קומען אין צייט, און שפעטיגן 'נאר' פינף מינוט...'

"יתגבר כארי" עמ' נד

עיצובים shay